

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

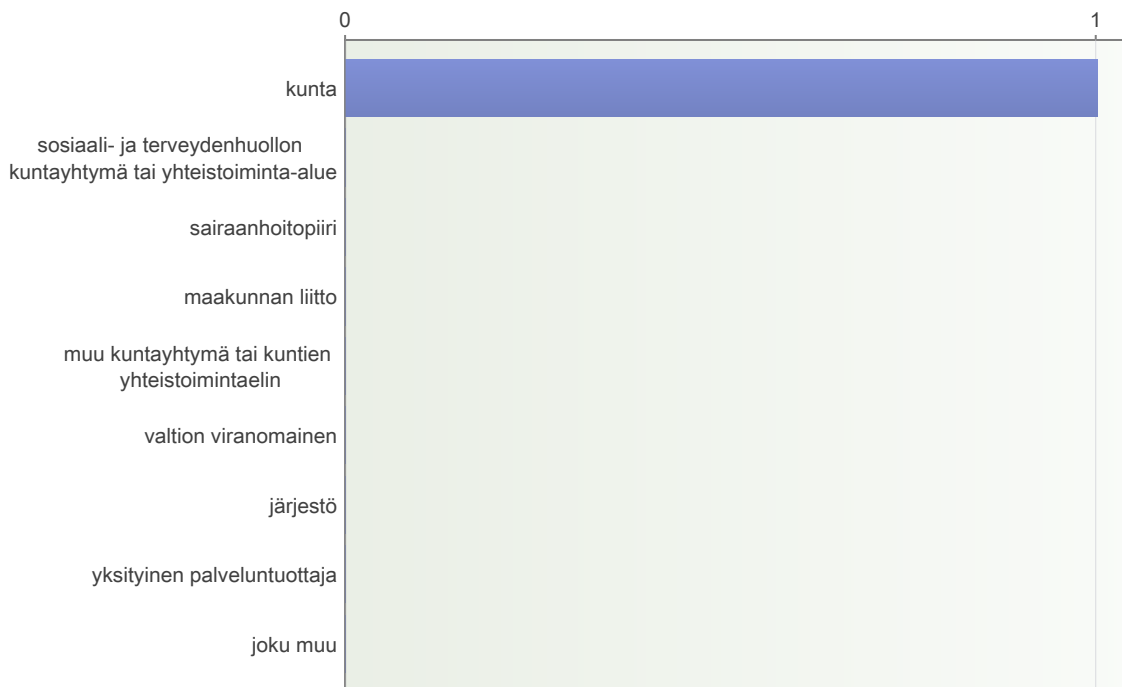
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Raahen kaupunki	kaupunginlakimies Leena Mikkola-Riekkinen	leena.mikkola-riekkinen@raahe.fi, 040 311 0351	11.12.2017	Raahen kaupunginhallitus

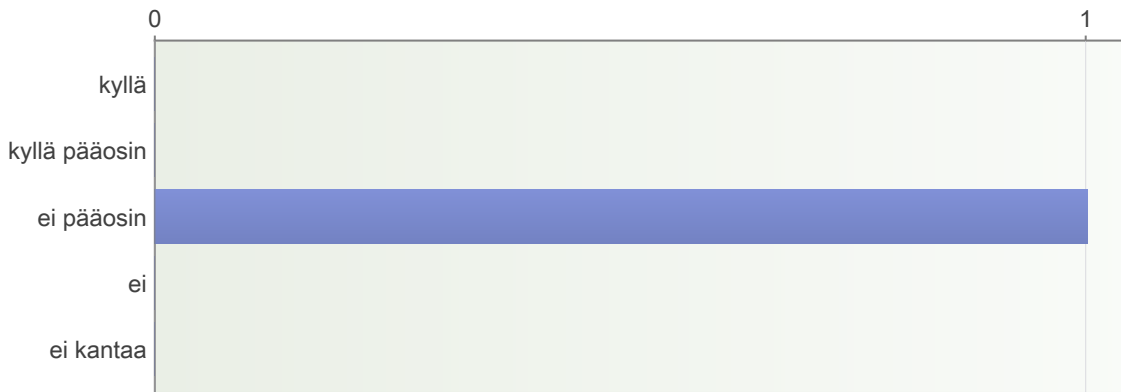
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

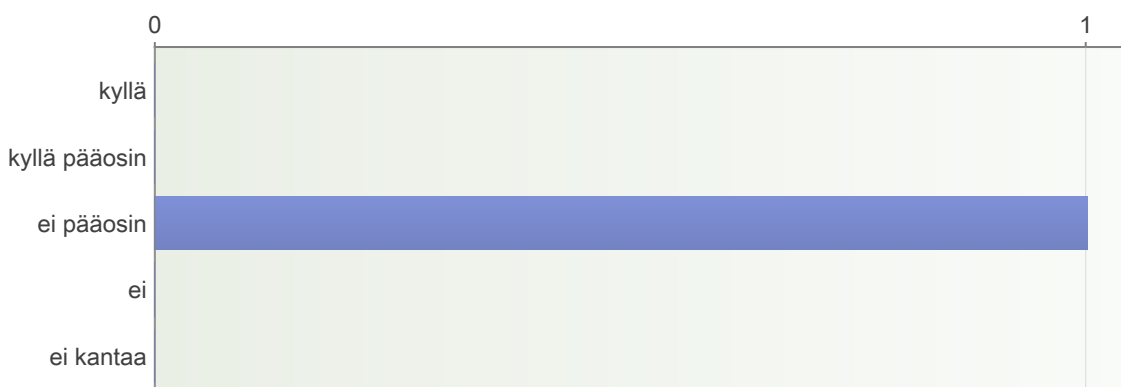
- Valinnanvapauden edistäminen sinänsä on kannatettavaa, mutta sen toteuttamista ei järkevää kytkeä samaan yhteyteen järjestelmän kokonaisuudistuksen kanssa. Maakunnilla tulee olla laaja harkintavalta ja vapaus laajentaa valinnanvapautta sen jälkeen, kun sote-palvelujen järjestäminen on kunnolla hallinnassa. Valinnanvapauslaissa esitetty malli on asiakkaalle monimutkainen ja järjestäjän näkökulmasta vaikeasti ohjattava. Malli rajoittaa palveluiden järjestämisvastuuseen ja itsehallintoon kuuluvaa oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluita kokonaisuutena. Palvelutuotanto pirstoutuu ja syntyy uusia rajapintoja, joiden yhdistämiseen laissa ehdotettu asiakassuunnitelma on vain teoreettinen ratkaisu. Käytäntö on osoittanut, että taloudellisen ja hallinnollisen itsenäisyyden omaavien toimijoiden monilukuisuus johtaa asiakastarpeiden ja niihin vastaamisen pirstoutumiseen.

Valinnanvapauslaki ei kavenna väestön terveys- ja hyvinvointieroja eikä paranna palvelujen yhdenvertaista saatavuutta erityisesti paljon ja useita eri palveluja tarvitsevien osalta. Valinnanvapaus palvelee hyvin toimeentulevia ja satunnaisesti palveluja tarvitsevia asiakkaita ja todennäköisesti parantaa heidän palvelujen saantiaan myös sellaisissa palvelutarpeissa, jotka ajan myötä hoituvat ilman palvelujakin.

Raahen kaupunki yhtyy Suomen kuntaliiton lausunnossaan esittämiin näkökohtiin valinnanvapauslaista.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

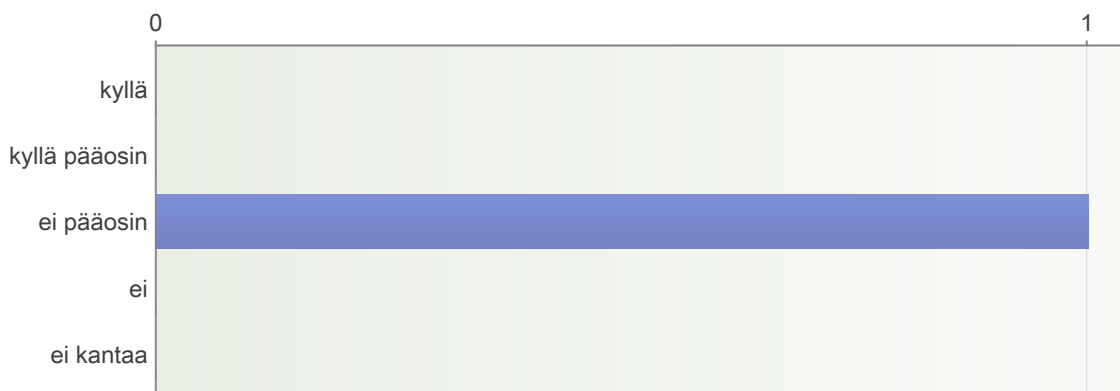
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnos edistää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia, mutta ei kaikkien asiakasryhmien osalta. Valinnanvapaus hyödyttää hyvin pärjääviä, satunnaisesti ja vähän palveluja tarvitsevia. Useita sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevien sekä erityisryhmien osalta valinnanvapaus luo monimutkaisuutta. Monimutkaisuus ja usealle palvelun tuottajalle hajaantuva vastuu palveluista ei lähde asiakkaan tarpeesta, vaan lainsäädännön tavoitteesta saada aikaan kilpailua palveluntuottajien välille. Valinnanvapaus voi johtaa myös epätarkoituksenmukaisiin valintoihin, joita ei ohjaa asiakkaan tarve vaan palveluntuottajan intressit. Valinnanvapaus luo myös alueellista eriarvoisuutta valintamahdollisuuksien erilaisuutena että palvelujen saatavuuden osalta. Uhkana on, että valinnanvapaus keskittää osaajia väestörikkaampiin paikkoihin ja samalla vaikeuttaa osaajien saamista harvaan asutuille alueille.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

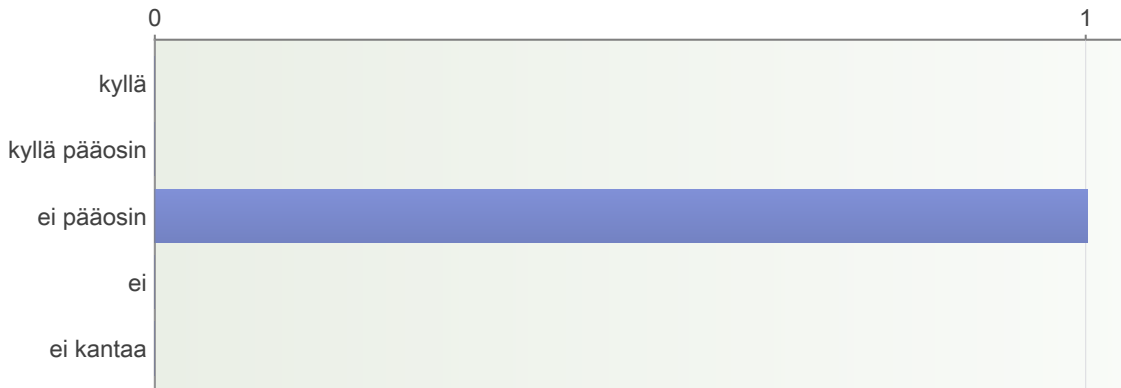
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyvin pärjääville ja väestörikkailla alueilla asuville kyllä, mutta monille paljon palveluja tarvitseville, haja-asutusalueilla asuville ei. Järjestelmä on sekä asiakkaalle että palvelujen tuottajille monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

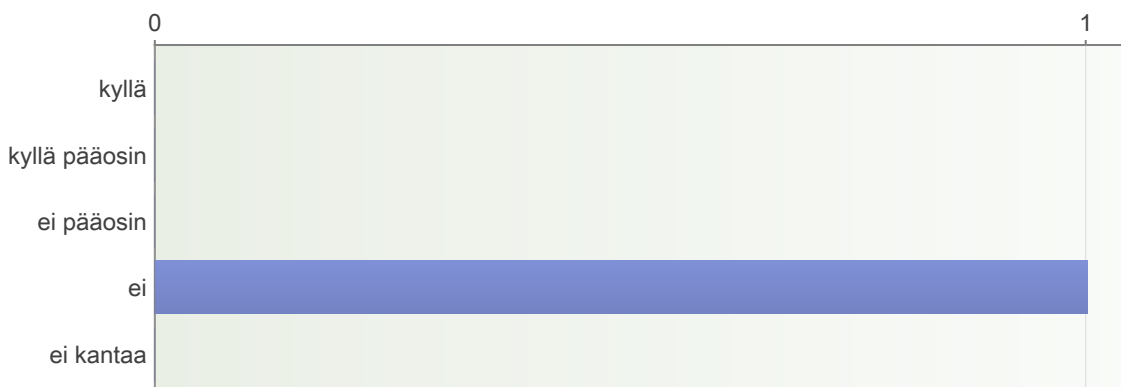
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmä on sekä asiakkaan että palveluntuottajan kannalta monimutkainen ja sekava. Lisäksi järjestäjän näkökulmasta valinnanvapauslaki heikentää asiakaskohtaisen integraation toteuttamista. Laaja-alaisia palvelutarpeita omaavan asiakkaan kohdalla usealle tuottajalle hajaantuva palveluvastuu ei edistä asiakkaan tarpeista lähtevää palvelujen yhteensovittamista.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

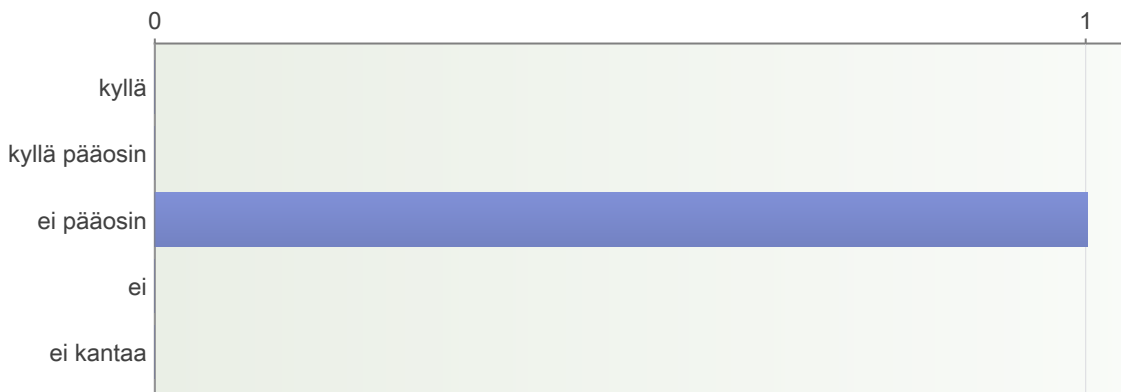
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa on yritetty luoda säännöstöä, joka edistäisi integraatiota, mutta järjestelmän monimutkaisuus lähtökohtaisesti vaikeuttaa integraation toteutumista. Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen sekä palvelujen vieminen markkinoille erilaisilla kannusteilla toimiville toimijoille johtaa väistämättä tilanteeseen, jossa mikään taho ei tosiasiallisesti kykene asiakastasolla ohjaamaan palvelujen käyttöä tarpeisiin nähden optimaalisesti. Jokaisella palveluja tuottavalla taholla on intressinä maksimoida toiminnasta saatava hyöty ja minimoida kustannukset. Silloin palveluntuottajien vastualueen rajapinnoille sijoittuvat tarpeet/asiakkaat mielellään ohjataan jonkin toisen palveluntuottajan vastuulle. Vaikea on nähdä, että miten valinnanvapaus parantaisi integraatiota edes nykyjärjestelmään verrattuna, jossa esimerkiksi Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymässä kokonaisvastuu asiakkaan palveluista ja myös kustannuksista on yhdellä toimijalla. Asiakkaan palveluprosessi lähtee aina liikkeelle järjestäjän vastuulla olevasta palvelutarpeen/hoidontarpeen arvioinnista ja/tai asiakkaalle määriteltujen palvelujen saantikriteerien pohjalta. Sote-järjestämisvastuun siirtyminen maakunnalle on niin suuri hallinnollinen ja toiminnallinen muutos, että tähän yhteyteen, edes lähivuosiin, ei tulisi kytkeä näin kattavaa, lakiluonnoksen mukaista valinnanvapauden pakollista toteuttamista.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

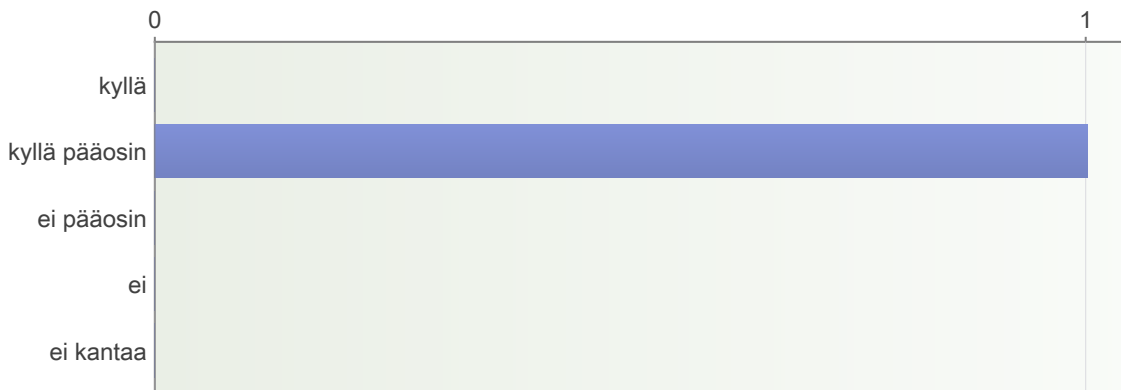
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotettu laki kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Maakunnan on vaikea hallita kokonaiskustannuksia, koska veloitteet, korvausperusteet ja rahoitus määritellään laissa ja niiden pohjalta annettavissa asetuksissa. Lisäksi maakunnalla ei ole päätösvaltaa sen enempää verotukseen kuin asiakasmaksuihinkaan. Maakunnan itsehallinnollinen liikkumattila ja päätösvalta on muodostumassa kapeaksi. Maakunnalla ei järjestäjänä ole mahdollisuutta arvioida palvelutuotannon tarkoituksenmukaista toteuttamista, koska laki velvoittaa asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöön sekä siirtää suoranvalinnan palveluja yksityisille toimijoille riippumatta jo olevan tuotantorakenteen toimivuudesta. Maakunnan järjestämisvastuun taloudellisen ja vaikuttavan toteuttamisen kannalta maakunnalla tulisi olla valta päättää miten se palvelutuotantonsa järjestää. Järjestämisvaihtoehtoina tulisi ainakin siirtymävaiheessa olla myös nykyisen kunnallisen palvelutuotannon jatkaminen siellä missä se on osoittautunut taloudelliseksi ja tehokkaaksi. On vähintäänkin uskaliaista kerralla siirtää koko nykyinen tuotanto-organisaatio maakunnan toiminnaksi ja samanaikaisesti lyhyessä ajassa siirtyä lainsäädännöllä ohjattuun laajaan valinnanvapauteen. Tässä muutoksessa väistämättä rikkoutuu paljon toimivaa, taloudellisesti tehokasta ja vaikuttavaa palvelutuotantoa. Siitä aiheutuu tehottomuutta ja lisää kustannuksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

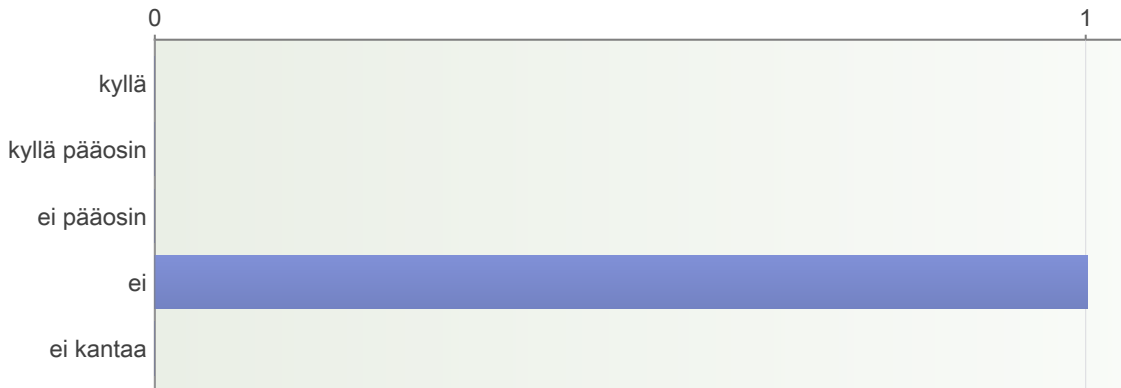
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnollisesti eri toimijat tuovat palvelutuotantoon uusia ideoita ja innovaatioita. Osa ideoista tulee parantamaan palveluja ja myös tehokkuutta. Nopeasti ja voimakkaasti laajeneva valinnanvapaus ja tuottajien muutos tuo myös päällekkäisyyttä, palvelujen käytön kasvua ja lisää kustannuksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

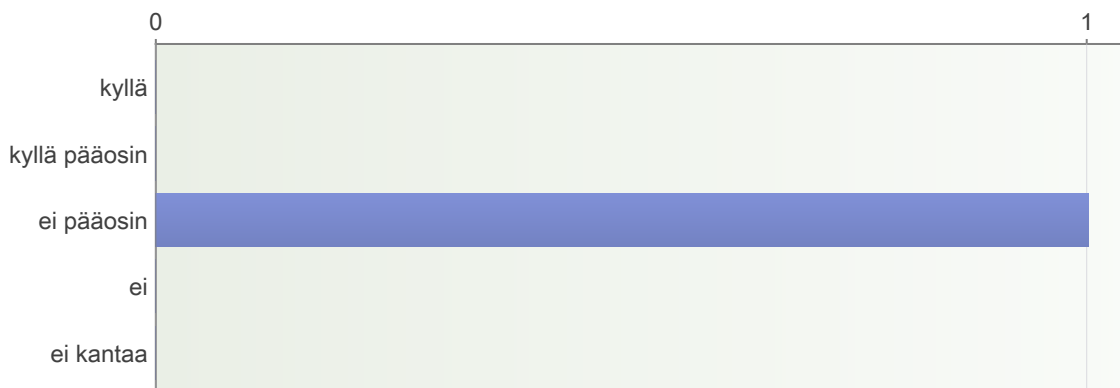
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotus vaikeuttaa kustannusten hillintää. Valinnanvapaus tuo palvelujen ja julkisen rahoituksen piiriin asiakkaita ja asiakasryhmiä, jotka aikaisemmin ovat kustantaneet palvelunsa itse tai saaneet Kela-korvauksen. Jos verorahoitusta ei lisätä, johtaa kysynnän kasvu palvelujen saannin vaikeutumiseen. Toisaalta jos kaikkeen lisääntyvään kysyntään vastataan julkisen rahoituksen turvin asiakasmaksuja lisäämättä, johtaa se julkisten menojen kasvuun ja 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite karkaa entistä kauemmas. Kustannusten hillinnän näkökulmasta muutokset palvelujen tuotannossa tulisi olla hyvin hallittuja ja muutoksissa tulisi edetä hyödyntämällä kaikki se mikä nyt toimii hyvin ja tehokkaasti ja muutokset kohdistaa sinne, missä kustannussäästöjen saaminen on nopeinta. Valinnanvapauslainsäätö ei tue tätä kehitystä. Valinnanvapauslain toteuttaminen edellyttää toimivia tietojärjestelmiä ja niiden aikaansaaminen vaatii sekä aikaa että rahaa. Tästäkin syystä lakiehdotus on sekä sisällöltään että aikataulultaan ongelmallinen. Kustannusten hillinnän näkökulmasta valinnanvapauslainsäädännössä tulee jättää enemmän päätösvaltaa maakunnalle ja toimeenpanolle varata huomattavasti enemmän aikaa.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

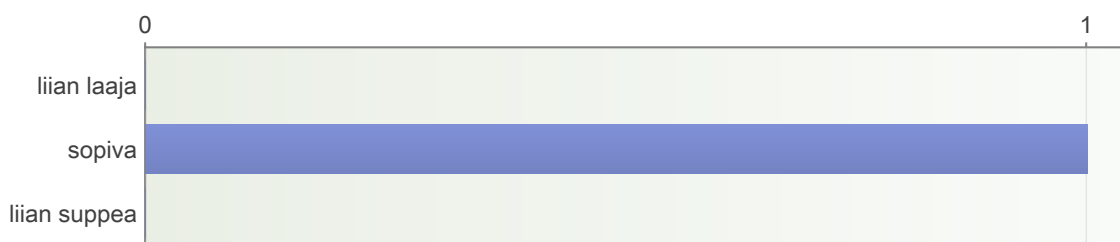
20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisspako on korvattu lakiehdotuksessa sellaisilla säädöksillä, jotka käytännössä asettavat maakunnan liikelaitoksen omat toiminnot kilpailutilanteeseen siitä huolimatta, että niillä on viimesijainen vastuu kansalaisten palvelujen saannista. Ongelmaksi muodostuu rahoitus ja sen riittävyys sekä osaajien saatavuus tilanteessa, jossa yksityiset toimijat keskittyvät väestörikkaille alueille ja maakunnan liikelaitos joutuu huolehtimaan harvaan asuttujen alueiden palveluista nykyistä kapeammalla toimintapohjalla ja vähemmällä henkilöstöresurssilla. Edelleenkin tulisi mahdollistaa kunnille ja nykyisille sote-kuntayhtymille oikeus tuottaa sekä valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluja että maakunnan liikelaitoksen vastuulla olevia palveluja, jos maakunta näkee sen tarkoituksenmukaiseksi.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden kannalta palveluvalikoima sinänsä on hyvä, mutta kokonaisuuden kannalta ongelmaksi saattaa muodostua liikelaitoksen vastuulla olevien mm. sairaala- ja päivystyspalvelujen tuottaminen, jos resurssit hajaantuu usealle toimijalle.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

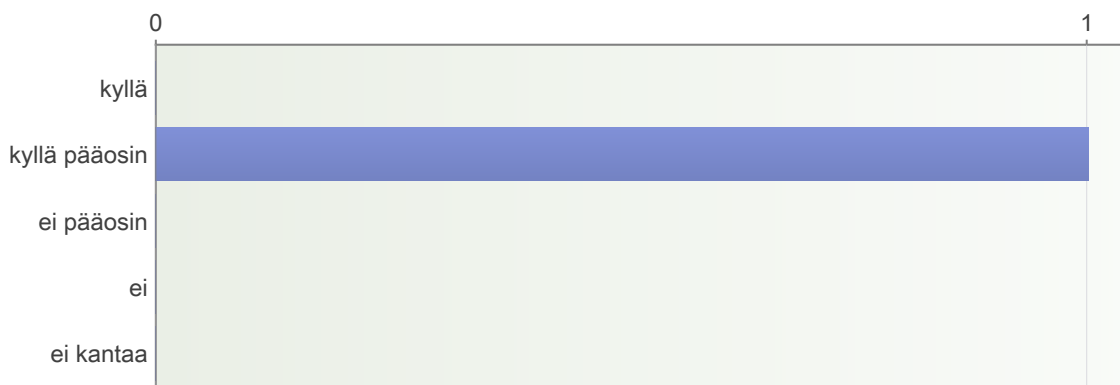
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luettelo vaatii täsmentämistä laboratoriopalvelujen osalta sekä erikoislääkäripalveluiden ja ammattihenkilöiden konsultaatioiden osalta. Lähtökohtana voisi olla 3 momentin mukaiset palvelut ja muilta osin maakunnan päättämällä tavalla. Suun terveydenhuollon osalta ongelmallista on palvelun jakaantuminen lasten ja nuorten osalta maakunnan toiminnaksi ja muilta osin suoran valinnanvapauden piiriin. Se johtaa palvelujen saannin vaikeutumiseen. Suun terveydenhuollon piiriin tulee näillä ratkaisuilla huomattava määrä asiakkaita, jotka ovat käyttäneet yksityisiä palveluja.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

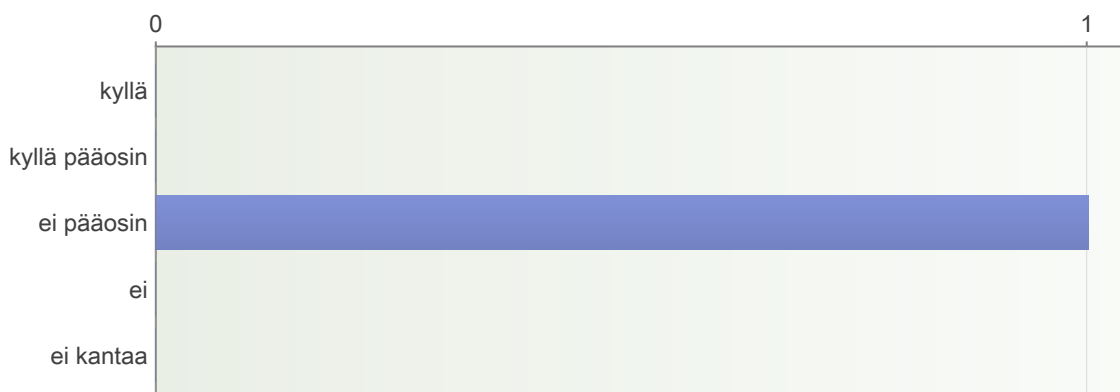
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki ”pirstoo” nykyiset palvelut eri toimijoiden vastuulle ja tästä syystä on vaikea ennakoida eteen tulevia rajapintaongelmia. Jako ei ainakaan paranna asiakastason integraatiota. Perusteluissa mainittua saatavuusongelmaa tulee ratkoa työnjakokysymyksenä ja palveluprosessin kehittämiskysymyksenä eikä pelkästään palvelutarjontaa lisäämällä. Palvelutarjonnan lisääminen johtaa kustannusten kasvuun. Rahoitustarpeen lisäystä ei tule hoitaa asiakasmaksujen korotuksella, koska nyt jo pienituloisilla on vaikeuksia hoidattaa hampaitaan riittävän hyvin.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

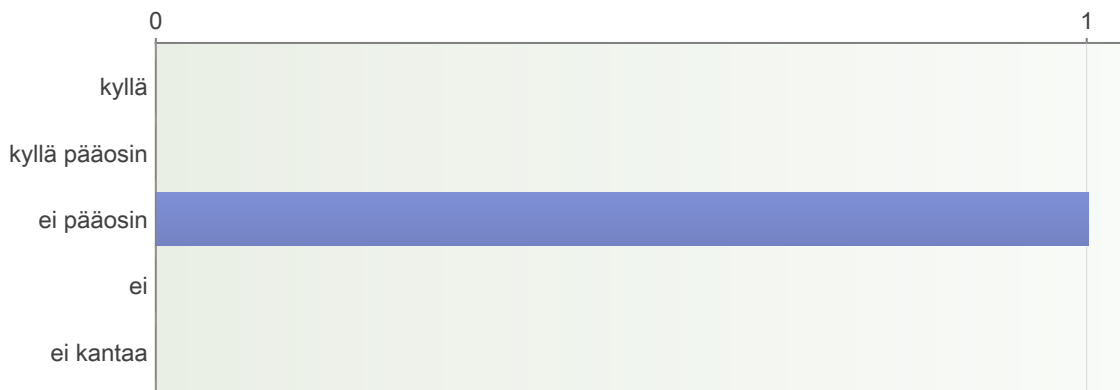
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Suunhoidon jakaminen suoran valinnan palveluihin ja maakunnan liikelaitoksen palveluihin vaikuttaa voimavarojen tehokkaan käytön kannalta epätarkoituksenmukaiselta. Maakunnalle jää pääosin alle 18 vuotiaiden palvelut ja vaativimmat eri hammaslääketieteen alojen palvelut, jotka eivät kuitenkaan täytä erikoissairaanhoidotasaisen hoidon kriteereitä. Riittääkö näihin voimavaroja pääosan voimavaroista siirtyessä suoran valinnan palveluja tuottaviin yksiköihin? Kustannusvastuu saattaa myös muodostua käytännössä epäselväksi ja voi johtaa asiakkaan palvelun vaikeutumiseen.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

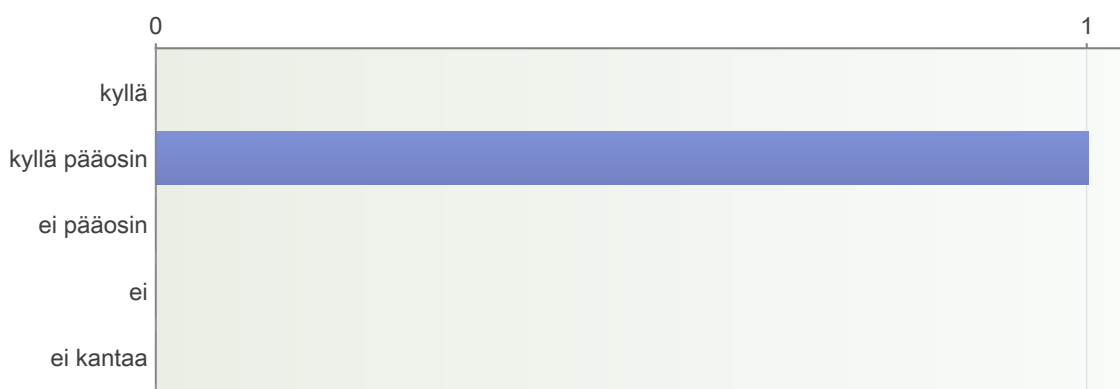
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännösten mukainen malli hajoittaa sosiaalihuollon palvelun asiakkaan kannalta tarpeettomasti kahdelle eri toimijalle ja lisäksi se eriyttää sosiaali- ja terveydenhuollon eri toimijoiden vastuulle. Sosiaalihuollon "kevyen" palvelun tuominen osaksi suoran valinnan sote-keskuksia ei voimavarojen tehokkaan käytön kannalta vaikuta tarkoituksenmukaiselta ja käytännössä toimivalta.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

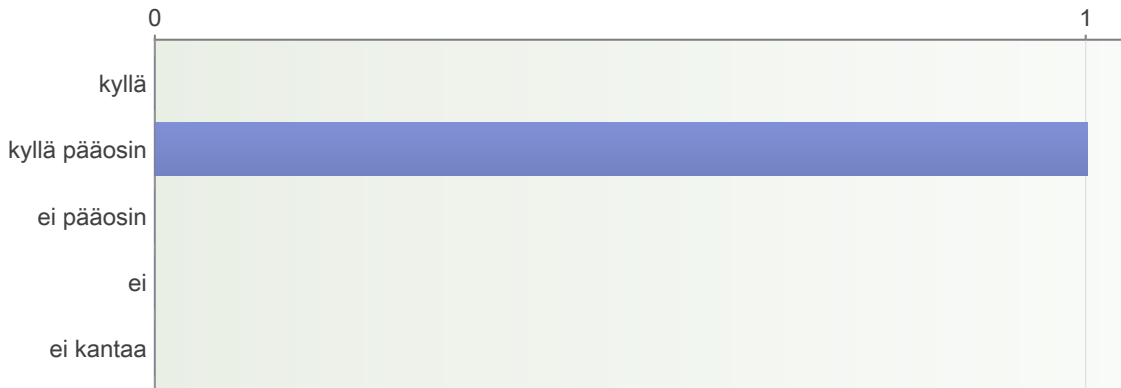
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus valita, mutta asiakaslähtöinen, kokonaisvaltainen toiminta ja palvelujen integraatio vaikeutuu. Järjestelmän hajanaisuudesta kärsivät erityisesti paljon palveluja tarvitsevat ja ne, joilla ei välttämättä ole kykyä hyödyntää monipuolista valinnanvapautta.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riittävä, mutta ei kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Näin erityisesti niissä tilanteissa, joissa asiakkaalla ei ole kykyä tai motivaatiota kokonaistarvettaan vastaavaan palveluun, esim. päihde- ja mielenterveysasiakkaat, lastensuojelun tarpeessa olevat asiakkaat.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

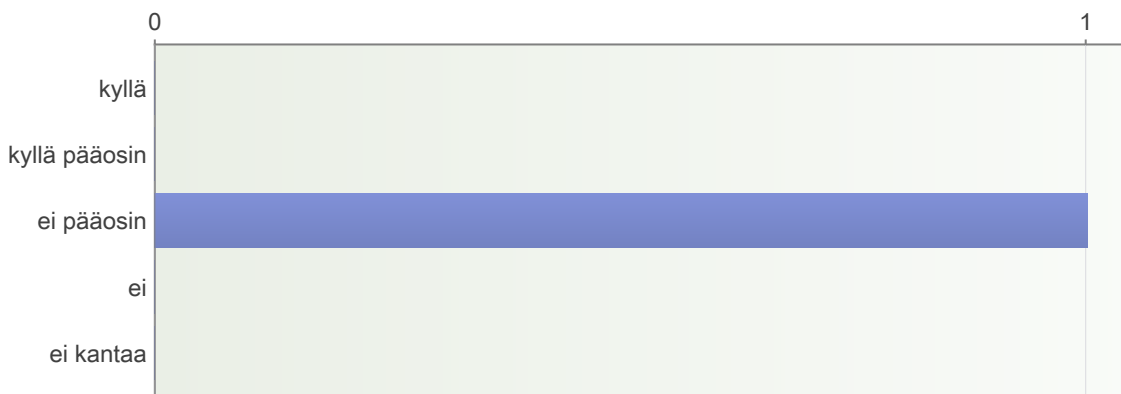
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitys on liian velvoittava eikä jätä maakunnalle riittävää päätösvaltaa asiakassetelin käytön laajuudesta. Lailla päätetään liian yksityiskohtaisesti palvelun tuotantotapa ja se voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen voimavarojen käyttöön ja päällekkäisiin kustannuksiin. Valinnanvapauslaki velvoittaa maakunnan turvaamaan palvelujen saamisen kaikissa tilanteissa. Asiakassetelin pakollinen, laaja käyttö luo yksityisille palvelun tuottajille oikeuden palvelutuotantoon aina kun ne katsovat sen taloudellisesti kannattavaksi, mutta jättää kannattamattoman tai haasteellisen toiminnan maakunnan tehtäväksi. Maakunnalla tulee olla itsehallintonsa puitteissa mahdollisuus arvioida milloin ja missä laajuudessa asiakassetelin käyttö on tarkoituksenmukaista varsinkin siirtymävaiheessa (4-6 vuotta), jolloin monissa maakunnissa joudutaan jatkamaan palvelurakenteen muuttamista avoheitopainotteisemmaksi vähentämällä nykyistä laitos- ja palveluasumista. Nämä tilanteet yhdessä laajan valinnanvapauden (asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti) kanssa johtavat maakunnille siirtyvän kapasiteetin (henkilöstö ja tilat) voimakkaaseen vähentämiseen ja jopa alasajoon.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

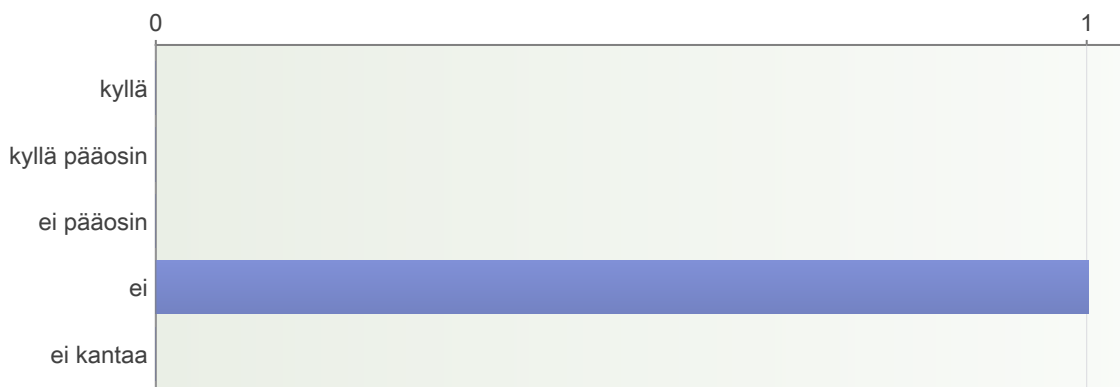
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Rajaamismahdollisuus tulee olla aina silloin kun maakunta näkee sen tarpeelliseksi, ei vain silloin kun se on välttämätöntä.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

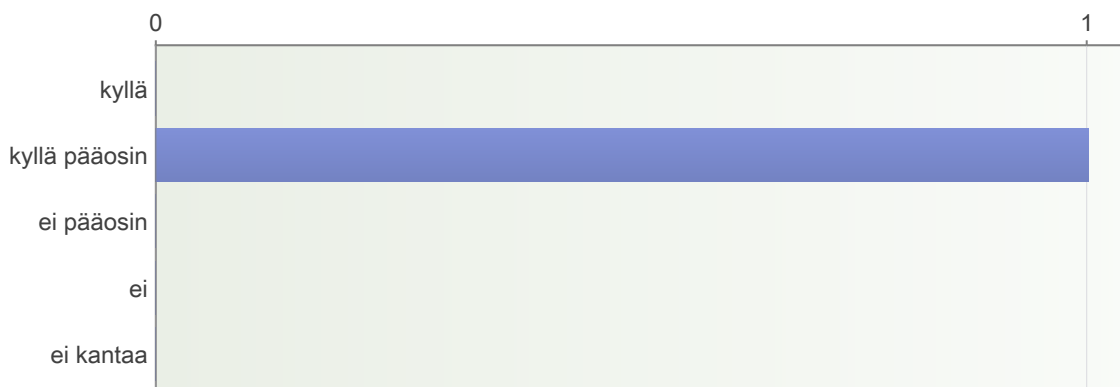
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käytön tulee olla mahdollista, mutta ei pakollista. Asiakassetelin ulottaminen erikoissairaanhoidon palveluihin velvoittavana ei ole tarkoituksenmukaista, koska se vaarantaa maakunnan vastuulle jäävän toiminnan mm. ympärivuorokautisen päivystyksen toteuttamisen. Nyt jo niukka resurssi tarpeettomasti jakaantuu usealle toimijalle ja aiheuttaa kokonaisuuden kannalta haitallista kilpailua työvoimasta.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

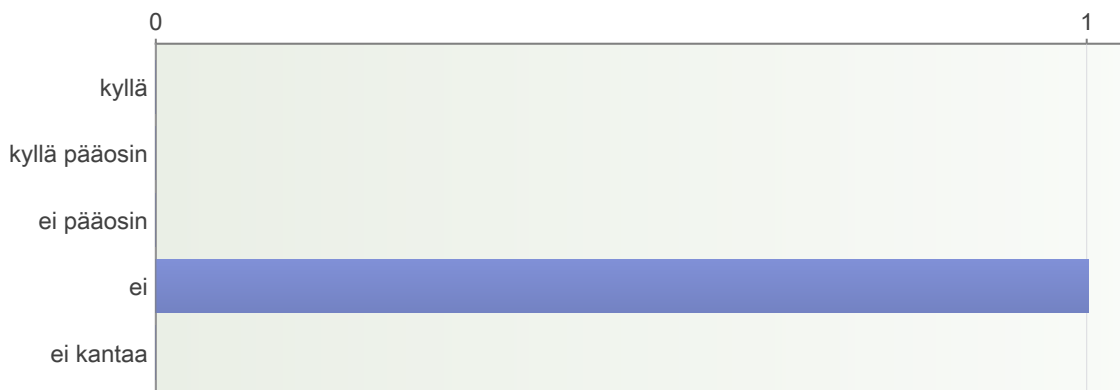
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset ovat riittävät ja tarkoituksenmukaiset, mutta järjestelmä on monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Se voi aiheuttaa osalle asiakkaita vaikeuksia valintojen tekemisessä ja se taas voi johtaa vaikeimpien asiakkaiden jäämiseen maakunnan omaksi tuotannoksi. Hinnoittelu/kustannustason määrittely muodostuu tällöin ongelmalliseksi.

43. 11e. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

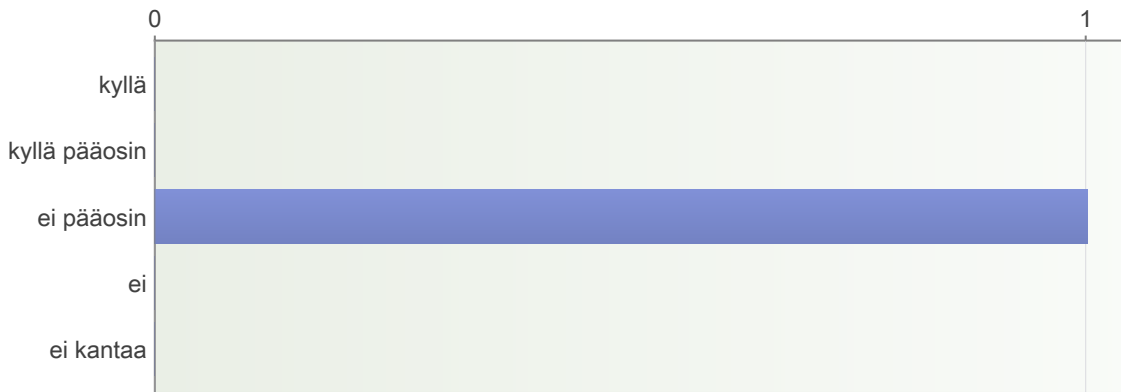
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki rajoittaa liikaa maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuullaan olevien palvelujen tuottamistavasta. Se ei ole tarkoituksenmukaista todellisen asiakaslähtöisyyden eikä varsinkaan kustannustehokkaan toiminnan kannalta. Maakunnalla tulee olla omassa päätösvallassaan miten se parhaiten vastaa asiakastarpeeseen alueelliset, palvelurakenteelliset ja muut erityisolosuhteet huomioiden.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

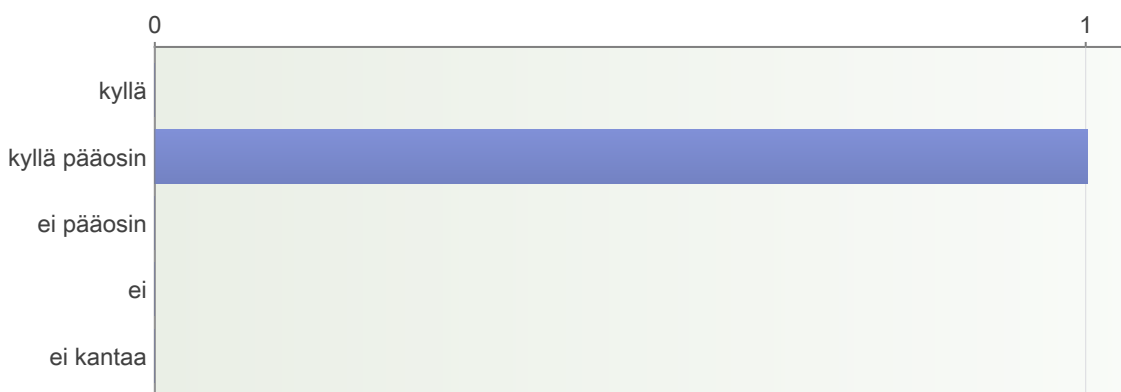
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista budjettia koskevat säännökset ovat epäselviä eivätkä mahdollista sen arviointia, millainen järjestelmä näiden perusteella syntyy. Koska henkilökohtaisesta budjetista ei ole esitetystä muodosta kokemusta, sen toteuttaminen esitetyllä aikataululla ja samassa yhteydessä laajan sote-uudistuksen kanssa on riski sekä kustannusmielessä että vaikuttavuuden kannalta. Aikataulullisesti henkilökohtaista budjettia ei tule ottaa käyttöön ennen asiakassetelistä saatuja kokemuksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

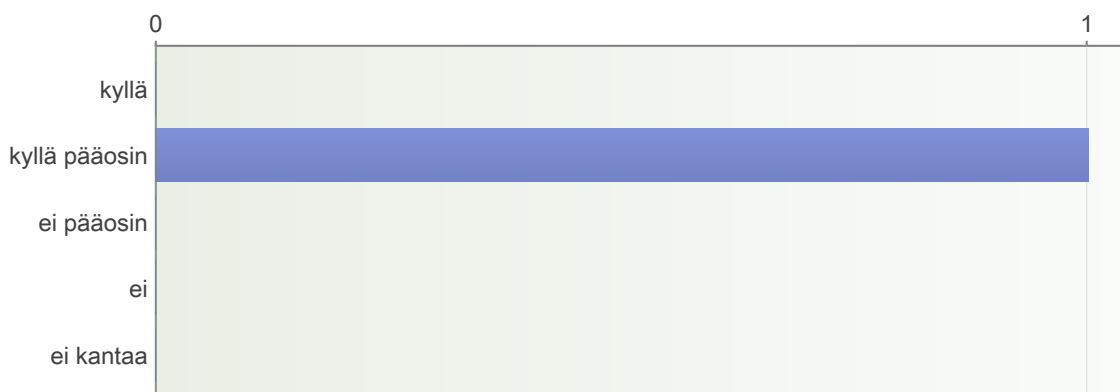
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelma toteuttaminen tulee olemaan haastava tehtävä palvelutoiminnan hajaantuessa useille eri toimijoille, joilla kaikilla on omat taloudelliset tavoitteensa. Asiakassuunnitelmasta on vaarana muodostua hallinnollisesti raskas mekanismi, jossa vastuunjako ei ole selkeä ja päällekkäisyydet todennäköisiä. Lakiesityksestä ei suoraan voida päätellä kuka asiakassuunnitelman kokonaisuudesta käytännössä vastaa. Asiakassuunnitelma ei ole uusi asia ja tähän saakka saadun kokemuksen perusteella se ei ratkaise palvelujen kokonaisuuden hallintaan ja integraatioon liittyviä haasteita. Kysymys on toimintakulttuurista, jota lainsäädäntö muuttaa hitaasti ja tästä syystä lakiesityksessä on liian optimistinen odotus asiakassuunnitelman ”kaikkivoipaisuudesta” ratkaisemaan usealle tuottajalle jakaantuvan asiakasprosessin kokoamisen. Asiakastason integraatio ja siihen liittyvä toimiva asiakassuunnitelma edellyttää hyvin toimivia tietojärjestelmiä ja niiden aikaansaaminen vie useita vuosia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

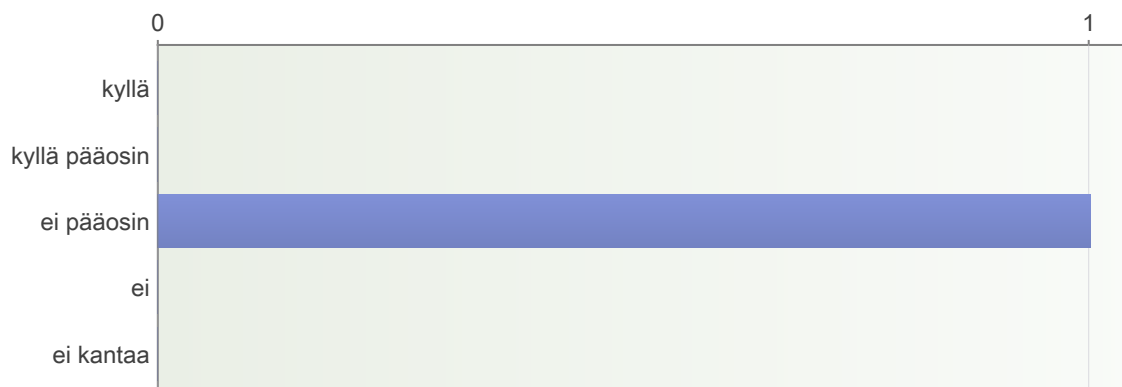
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymys on merkittävästä hallinnollisesta työstä, joka vaatii uudenlaista osaamista. Asiakkaan oikeudellinen asema suhteessa palvelun tuottajiin kaipaa selventämistä samoin kuin hallintopäätösten ja sopimusten välinen suhde.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

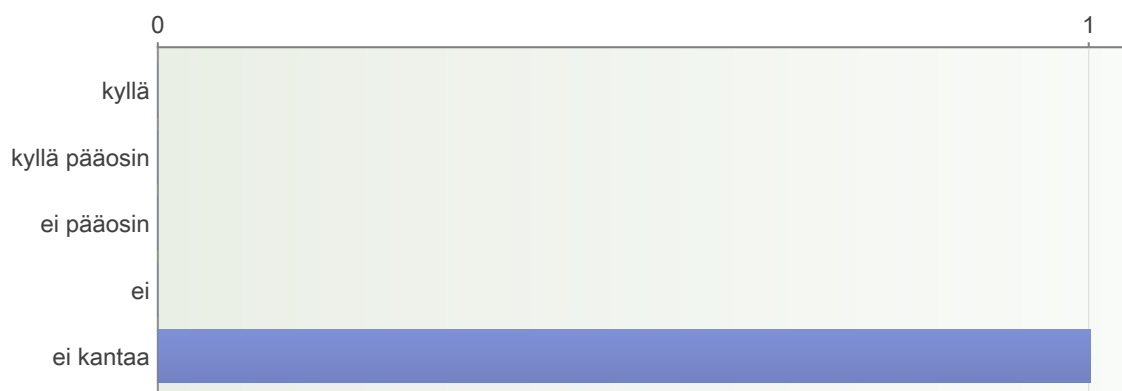
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla ei ole riittäviä keinoja asettaa seuraamuksia tilanteessa, jolloin tuottaja ei toimi maakunnan edellytysten mukaisesti. Vastuukysymykset ovat monimutkainen kokonaisuus, joka ei lain säädösten pohjalta suoraan ratkea.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

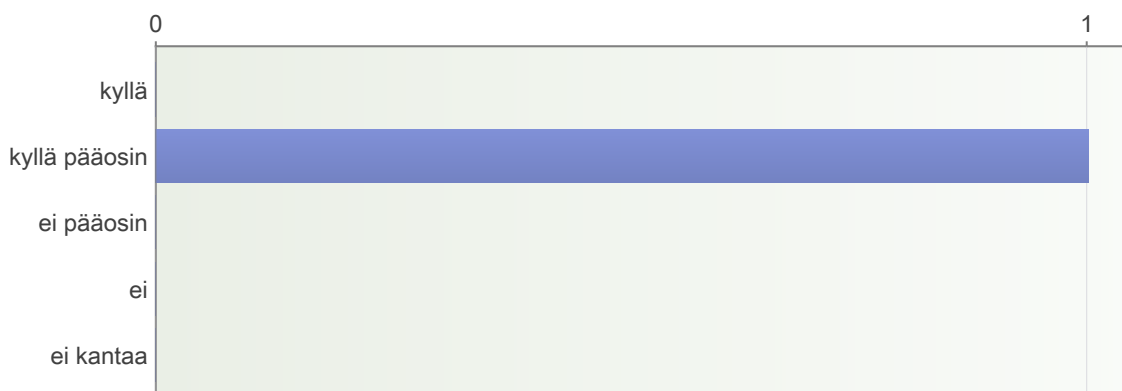
56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

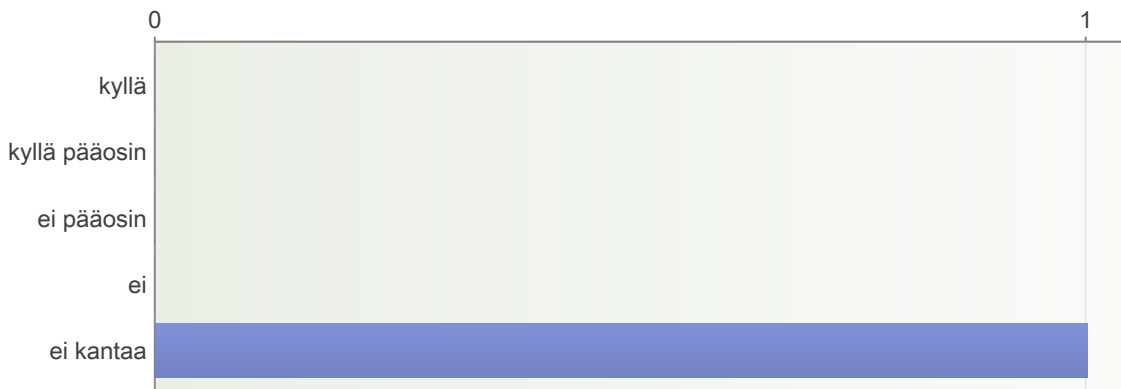
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Aikataulu mm. suoran valinnan palvelun tuottajille suoritettavien korvausten päättämisestä (viimeistään 31.12.2019) on tiukka ja se jo kasvattaa riskiä siirtymävaiheen kustannusten kasvamiselle.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

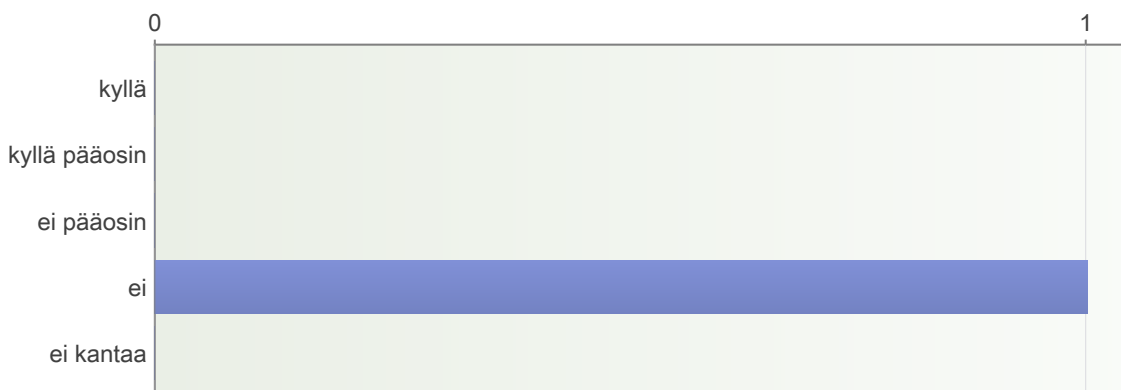

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

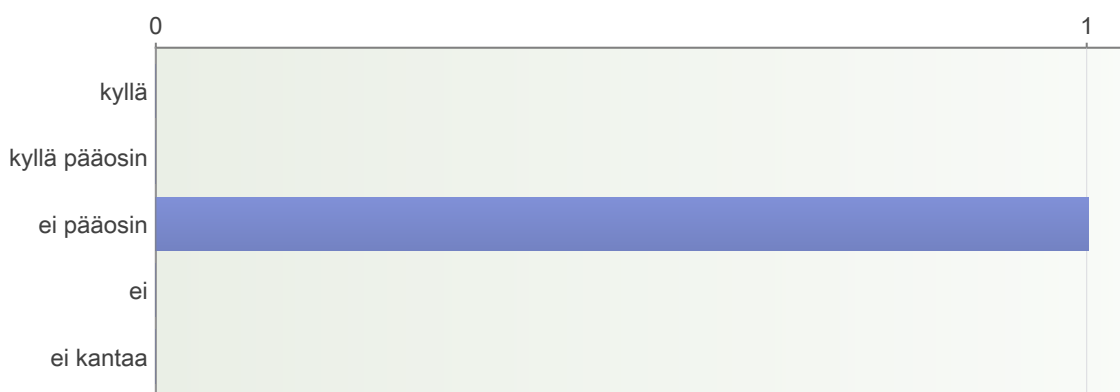
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitosta "rasittaa" viimesijainen velvoite huolehtia asukkaiden palvelutarpeeseen vastaamisesta ja tästä syystä sillä ei yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä. Lisäksi maakunnan liikelaitoksella on vastuullaan kaikki kunnilta siirtyvä henkilöstö ja tilat, joiden sopeuttaminen lyhyellä aikataululla sitoo liikelaitoksen kehittämis- ja muut voimavarat toiminnan sopeuttamiseen.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

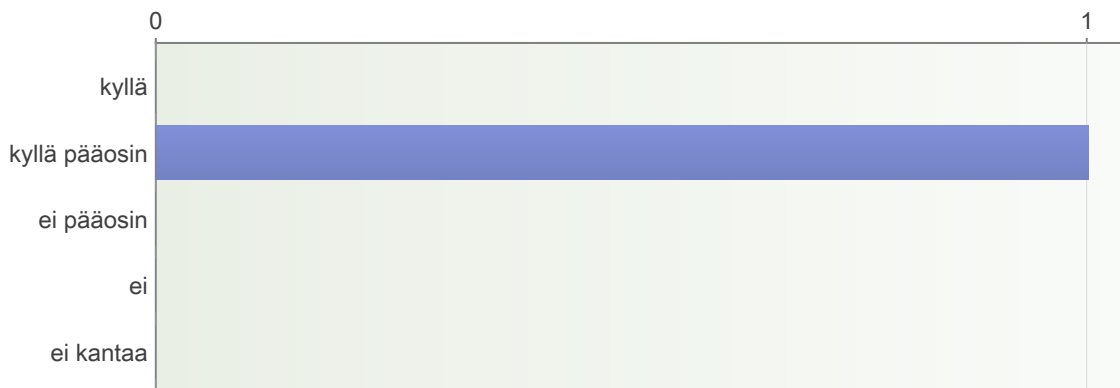
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen saatavuuden osalta ei tullene ongelmia, mutta kustannusten hallinta on haasteellista. Valinnanvapauslain voimaantulon porrastaminen on hyvä asia, mutta siirtymäaika on ehdottomasti liian lyhyt. Sote-järjestämisvastuun ja tuotannon siirtyminen maakunnille on niin iso muutos, että sen haltuunotto kaikesta ennakovalmistelusta huolimatta sitoo maakuntien voimavarat niin tarkoin, että kokonaisuuden, toiminnallisuuden ja talouden näkökulmasta ei ole perusteltua käynnistää samaan aikaan tai hyvin lähellä suuren hallinnollisen muutoksen ajankohtaa isoa ja perusteitaan myöten sosiaali- ja terveyspalvelutuotantoa muuttavaa valinnanvapausuudistusta. Riskinä on kustannusten kasvu ja vaikeasti hallittava muutosprosessi, joka luo asiakkaiden näkökulmasta pahimmassa tapauksessa vuosiksi epäselvän ja osin kaoottisen tilanteen. Muutos edellyttää myös henkilöstön laajaa kouluttamista ja sekin ajoittuu samaan aikaan ison kokonaisuudistuksen kanssa.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

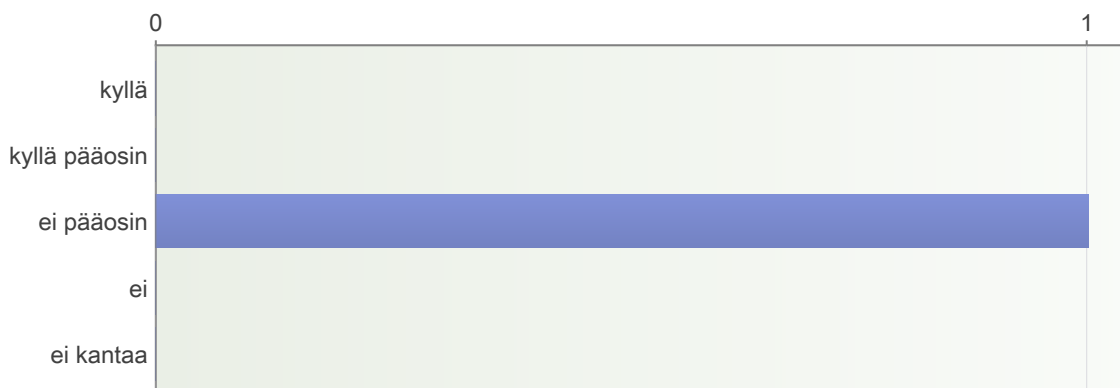
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tietojärjestelmien toimivuus on edellytys sote-keskusten toiminnan edellyttämän tietojen siirron toteuttamiselle niin asiakkaan, palvelutuottajan kuin maakunnankin kannalta. Tietojärjestelmien suunnittelu ja käyttöönotto vaatii useampia vuosi vielä senkin jälkeen kun lainsäädäntö on lopulta hyväksytty. Tämän vuoksi siirtymäaika on liian lyhyt ja maakunnille tulee mahdollistaa harkinta- ja päätösvaltaa valinnanvapauden toteuttamisessa niin aikataulullisesti kuin sisällönkin osalta.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutuotannon jakaantuminen maakunnan ja yksityisten, suoran valinnan toimijoiden kesken muodostaa resurssien riittävyyden ja kustannusten hallinnan kannalta riskin. Kun samaan aikaan sv-korvatuista hammashoidon palveluista siirtyy asiakkaita ennalta arvaamaton määrä maakunnan rahoituksen piiriin, resurssitarpeen ja kustannusten arvioiminen tulee olemaan vaikeaa. Kustannuskasvu on väistämätöntä. Siirtymäaika on liian tiukka, koska maakunnan tulisi kyetä jo vuoden 2020 loppuun mennessä päättämään palveluntuottajille asetettavista ehdoista sekä suoran valinnan palveluntuottajille maksettavista korvauksista. Kustannusten kasvu ei saa johtaa asiakkaiden omavastuun nousuun, koska jo nykyisellään maksut uhkaavat muodostua osalle asiakkaista palvelujen käytön esteeksi. Suun terveydenhuollon merkitys väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on tärkeä ja kasvaa väestön ikääntyessä.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

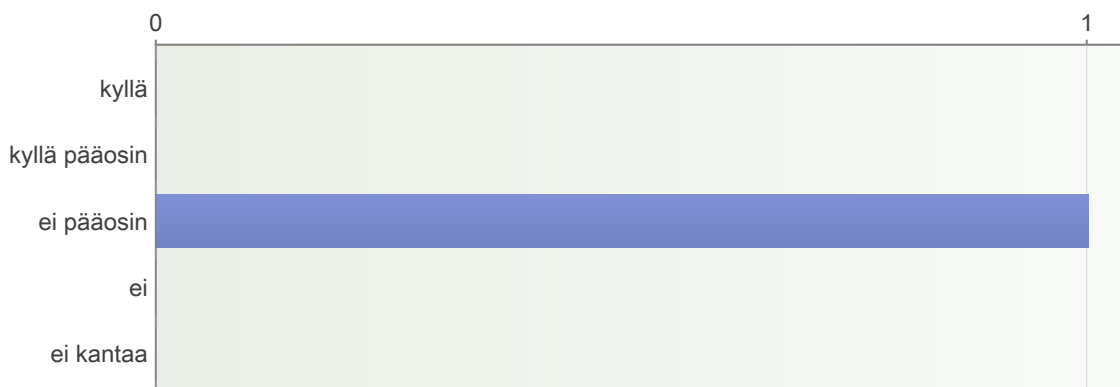

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

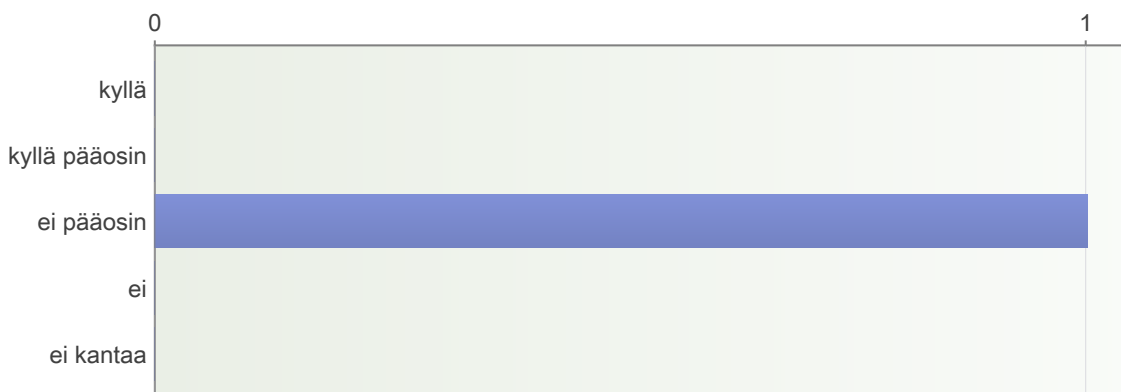
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmän asettamat osaamis- ja tietojärjestelmävaatimukset voivat muodostua pienille toimijoille esteeksi. Kilpailu johtaa mittakaavaetujen hakemiseen ja fuusioihin, jolloin markkinat keskittyvät suuremmille organisaatioille. Keskittymiskehitys on jo käynnissä.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden kielteiset vaikutukset markkinoihin ja kustannuksiin ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Esitys on tältä osin kuvastaa enemmän tavoitteellisia toiveita kuin kriittisiä arvioiteja.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutoimintaa joudutaan sopeuttamaan yksityisten toimijoiden tullessa markkinoille, kiinteistömäärän soveltuvuus ja tarve tulevassa monitoimijaisessa mallissa on kyseenalainen ja henkilöstön liikkuminen eri toimijoiden välillä on kysymysmerkki.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen esitetyssä muodossa ja aikataululla johtaa kustannusten ennakoimattomaan kasvuun, integraation heikentymiseen nykytilaan verrattuna ja palvelujen tasavertaisen saatavuuden vaarantumiseen. Ehdotettu malli on monimutkainen ja vaikeasti hallittava niin järjestäjän kuin asiakkaankin näkökulmasta. Esitetty aikataulu on liian tiukka jo pelkästään tarvittavien tietojärjestelmien toteuttamisen kannalta. Koko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen siirtyminen maakunnille yhdessä muiden toimintojen kanssa on niin suuri hallinnollinen ja toiminnallinen uudistus, että ei ole tarkoituksenmukaista eikä järkevää kytkeä samaan muutosprosessiin nyt ehdotettua valinnanvapauden toteuttamista. Ehdotetut siirtymäajat ovat liian lyhyet. Valinnanvapaudelle on tarkoituksenmukaisempaa säätää mahdollistava lainsäädäntö ja jättää sen käytännön yksityiskohtainen toteuttaminen maakuntien ratkaistavaksi. Ehdotetussa valinnanvapauslaissa on liian paljon operatiiviseen käytännön toimintaan menevää säätelyä, jota ei ole syytä säätää lailla.

Ehdotettu valinnanvapauslaki johtaa myös voimakkaaseen sopeutustarpeeseen julkisessa tuotannossa, kun palvelutuotanto yksityisten sote-keskusten perustamisen sekä asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin vaikutusten seurauksena merkittävästi siirtyy yksityisille toimijoille. Tämäkin muutos liian nopealla aikataululla ja ajoittuneena suureen maakuntauudistuksen käynnistysvaiheeseen lisää sekavuutta, heikentää palvelujärjestelmän ohjattavuutta ja lisää kustannuksia.

Valinnanvapauslaki tulisi tässä vaiheessa säätää tavoitteellisena puitelakina, jonka toimeenpanolle tulee varata selkeästi enemmän aikaa ja myös maakuntatason päätösvaltaa. Siirtymävaiheessa tulisi mahdollistaa myös nykyisten kunnallisten organisaatioiden palvelutuotanto, joka voisi asteittain ja rinnan valinnanvapauden toteutumisen kanssa siirtyä maakunnan ja/tai yksityisten toimijoiden tuottamaksi. Näin välttyttäisiin siirtymäajan tarpeettomalta kaaokselta, joka väistämättä uhkaa, jos kaikki muutokset keskitetään samoihin vuosiin lyhyelle aikavälille. Palvelutuotannon siirtyminen kokonaisuudessaan maakunnan vastuulle heti järjestämisvastuun siirtymisen ajankohtana johtaa henkilöstön osalta moniin peräkkäisiin muutoksiin ja sopeutumisiin sekä toisaalta pakottaa maakunnan mitoittamaan henkilöstöhallintonsa siirtymäajaksi maksimaalisesti vaikka näköpiirissä on palvelutuotannon ja sitä kautta myös henkilöstön siirtyminen useille eri toimijoille.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Raahen kaupunki toteaa yhteenvetona, että valinnanvapauden toteuttaminen esitetyssä muodossa ja aikataululla johtaa kustannusten ennakoimattomaan kasvuun, integraation heikentymiseen nykytilaan verrattuna ja palvelujen tasavertaisen saatavuuden vaarantumiseen. Ehdotettu malli on monimutkainen ja vaikeasti hallittava niin järjestäjän kuin asiakkaankin näkökulmasta. Esitetty aikataulu on liian tiukka jo pelkästään tarvittavien tietojärjestelmien toteuttamisen kannalta. Koko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen siirtyminen maakunnille yhdessä muiden toimintojen kanssa on niin suuri hallinnollinen ja toiminnallinen uudistus, että ei ole tarkoituksenmukaista eikä järkevää kytkeä samaan muutosprosessiin nyt ehdotettua valinnanvapauden toteuttamista. Ehdotetut siirtymäajat ovat liian lyhyet. Valinnanvapaudelle on tarkoituksenmukaisempaa säätää mahdollistava lainsäädäntö ja jättää sen käytännön yksityiskohtainen toteuttaminen maakuntien ratkaistavaksi. Ehdotetussa valinnanvapauslaissa on liian paljon operatiiviseen käytännön toimintaan menevää säätelyä, jota ei ole syytä säätää lailla.

Lisäksi Raahen kaupunki toteaa, että ehdotettu valinnanvapauslaki johtaa myös voimakkaaseen sopeutustarpeeseen julkisessa tuotannossa, kun palvelutuotanto yksityisten sote-keskusten perustamisen sekä asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin vaikutusten seurauksena merkittävästi siirtyy yksityisille toimijoille. Tämäkin muutos liian nopealla aikataululla ja ajoittuneena suureen maakuntauudistuksen käynnistysvaiheeseen lisää sekavuutta, heikentää palvelujärjestelmän ohjattavuutta ja lisää kustannuksia.